

Република Србија
ВРХОВНИ СУД СРБИЈЕ
Рев 573/07
24.03.2009. година
Београд

Врховни суд Србије у Београду, у већу састављеном од судија: Снежане Андрејевић, председника већа, Споменке Зарић, Слађане Накић-Момировић, Јованке Кажих и Миломира Николића, чланова већа, у парници тужиоца АА, кога заступа АБ, адвокат, против тужене ББ, коју заступа БА, адвокат, ради укидања ренте по тужби и измене одлуке о ренти и накнаде штете по противтужби, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Окружног суда у Новом Саду Гж.2043/2005 од 11.10.2006. године, у седници одржаној 24.03.2009. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДАЈУ СЕ пресуда Окружног суда у Новом Саду Гж.2043/2005 од 11.10.2006. године и пресуда Општинског суда у Врбасу П.36/95 од 14.06.2004. године у првом и другом ставу изреке и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Општинског суда у Врбасу П.36/95 од 14.06.2004. године одбачена је тужба тужиоца АА. Другим ставом изреке обавезан је тужилац да туженој ББ, исплати на име накнаде штете у виду новчане ренте у периоду од 14.04.1992. године до 29.06.2001. године, износ од 9.152.287,68 динара са законском затезном каматом почев од 01.01.2004. године до исплате, као и трошкове парничног поступка у износу од 426.410,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Трећим ставом изреке одбијен је део тужбеног захтева тужене којим је тражила да се обавезе тужилац да јој исплати износ преко досуђених 9.152.287,68 динара.

Одлучујући о жалби тужиоца, Окружни суд у Новом Саду је пресудом Гж.2043/2005 од 11.10.2006. године, жалбу одбио као неосновану и првостепену пресуду потврдио у побијаном делу, где је одбачена тужба тужиоца - противтуженог, као и у усвајајућем делу противтужбеног захтева тужиле - противтужене (став 1. и 2. изреке).

Против наведене другостепене пресуде, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу чл.386. раније важећег Закона о парничном поступку (ЗПП), који се примењује на основу чл.491. став 1. и 4. ЗПП ("Сл.гласник РС" бр.125/04) и нашао да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужена ББ је тешко повређена у саобраћајном удесу изазваном кривицом осигураника туженог. Тужени је правноснажним судским одлукама обавезан на плаћање ренте због изгубљене зараде, која се огледа у разлици између зараде коју би тужена остваривала у __ где је радила пре повређивања и инвалидске пензије коју прима. Тужбом поднетом 1995. године тужилац је тражио укидање ренте, сматрајући да је тужена стекла услове за старосну пензију. Касније је поставио и евентуални тужбени захтев за смањење ренте која би се убудуће обрачунавала као разлика између старосне и инвалидске пензије, да би поднеском од 19.04.2004. године поставио захтев да се утврди да је услед смрти тужене до које је дошло у току парнице, престала његова обавеза исплате накнаде штете у виду новчане ренте. Тужилац је 03.04.1996. године поднела противтужбу са захтевом за повећање досуђене ренте, с тим што је противтужбу поднела преко староца ВВ. Решењем Центра за социјални рад од 24.06.1998. године тај старалац је разрешен дужности због злоупотребе овлашћења у располагању имовином штићенице, од када дужност староца непосредно врши Центар за социјални рад, који је решењем од 28.09.1998. године одобрио дотадашњем адвокату ВА да и даље заступа ББ у овој парници. Утврђено је да је ББ преминула __.2001. године. На основу налаза и мишљења вештака утврђена је висина ренте по свим траженим основима, укључујући и висину штете због инфлацијом обезвређеног досуђеног потраживања, а сви износи су ревалоризовани од дана доспелости до 01.01.2004. године као дана вештачења.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, основано се у ревизији тужиоца указује да због погрешне примене материјалног права чињенично стање није потпуно утврђено, као и да је дошло до повреде одредаба парничног поступка.

Према одредби чл.196. Закона о облигационим односима, суд може на захтев оштећеника за убудуће повећати ренту, а може је на захтев штетника смањити или укинути, ако се знатније промене околности које је суд имао у виду приликом доношења раније одлуке. Према одредби чл.195. став 2. ЗОО, ако повређени због потпуне или делимичне неспособности за рад губи зараду, одговорно лице дужно је да му плаћа одређену новчану ренту као накнаду за ту штету, с тим да, према одредби чл.197. истог закона,

плана одређену поврату ренту, као накнаду за ту штету, с тим да према одредби чл.187. истог закона, право на накнаду штете у виду новчане ренте услед смрти блиског лица или услед повреде тела или оштећења здравља, не може се пренети другом лицу, изузев доспелих износа накнаде који се могу пренети другоме, ако је износ накнаде одређен писменим споразумом страна или правноснажном судском одлуком.

Накнада штете у виду новчане ренте може се досудити само за штету која постоји у моменту доношења судске одлуке па убудуће, а не и за раније претрпљену штету која се досуђује у једнократном износу. Дакле, рента је накнада у новчаном облику, чији укупан износ није познат у време одлучивања о тужбеном захтеву, а која се плаћа периодично, у унапред утврђеним износима. За време до доношења пресуде, накнада штете нема облик ренте, већ једнократног износа (јединствене суме). Оно што је одлучујуће је да је у време одлучивања о тужбеном захтеву, сва штета за протекло време настала и да се зна њен укупан обим. Ове доспеле износе обвезник накнаде је дужан платити одједном, као јединствену суму која покрива сву проузроковану штету за протекло време и која се ни по чему не разликује од једнократне накнаде која се досуђује у случају тренутне штете. До доношења првостепене пресуде постоји само изгубљена зарада, која може бити различита у различитим временским периодима, али укупан обим штете за то протекло време је познат и доспео.

Према томе, тужилац се неосновано у ревизији позива на одредбу чл.197. Закона о облигационим односима, јер штета настала до пресуђења, односно у овом случају до смрти тужене ББ се не може сматрати рентом, већ доспелом накнадом материјалне штете у јединственом новчаном износу, као што су то правилно закључили нижестепени судови. То значи да се за период од подношења тужбе до смрти тужене - противтужиље ББ, не примењује правило садржано у чл.197. Закона о облигационим односима о непреносивости права на накнаду штете у виду новчане ренте услед смрти блиског лица или услед повреде тела или оштећења здравља, већ опште правило о материјалној штети и процесно правило да наследници могу ступити на место правног претходника и окончати парницу.

Међутим, у поступку нису утврђени доспели износи изгубљене зараде од подношења тужбе до смрти тужене ББ, с обзиром да је накнада штете по свим траженим видовима обрачуната на дан вештачења 01.01.2004. године, укључујући и захтев за накнаду инфлаторне штете, као и камату од појединих доспелих месечних износа до тог датума. Правилна примена материјалног права захтевала је, међутим, утврђивање висине накнаде штете на дан смрти тужене - противтужиље Ксеније Кључковски, а што је било три године раније.

Основано се у ревизији указује да одлука нижестепених судова у погледу одбачаја тужбе тужиоца АА није правилна. Околност што је тужилац поред првобитно постављеног тужбеног захтева за укидање ренте, поднеском од 21.04.2004. године поставио захтев за утврђење да је услед смрти тужене ББ престала обавеза тужиоца на исплату накнаде штете у виду ренте, не значи да се ради о недозвољеној тужби за утврђење у смислу чл.187. ЗПП. Одлуке судова су у овом погледу засноване на битној повреди одредаба парничног поступка из чл.354. став 2. тач.14. ЗПП на коју се указује у ревизији, будући да првостепени суд у поступку није утврдио да ли је преиначење тужбе извршено постављањем другог захтева уместо раније постављеног или истицањем другог захтева уз већ постојећи. Ова два захтева се међусобно не искључују, будући да је захтев за укидање ренте тужилац поставио у време када је тужена била жива, те да је због нове околности која је настала током вођења саме парнице - наступања смрти тужене - поставио захтев за утврђење да је његова обавеза због чињенице смрти тужене престала. Стога је суд био у обавези да о овом захтеву одлучи мериторном судском одлуком, а не да одбаци тужбу.

У поновном поступку, првостепени суд ће имати у виду примедбе на које је указано овим решењем и висину накнаде штете утврдити од дана подношења тужбе до смрти тужене - противтужиље ББ, а било би целисходно да у поступку утврди и ко су њени законски наследници. Наиме, без обзира што поступак није требало да се прекине у смислу чл.212. тач.1. ЗПП, пошто је тужена имала пуномоћника, специфичност случаја указује на потребу да се означе процесноправни сукцесори умрле тужене. Тужена је у време подношења тужбе била лице лишено пословне способности. Старалац који је у њено име тужбу поднео је током поступка разрешен те дужности. Центар за социјални рад који је преузео непосредно старатељство овластио је дотадашњег адвоката да парницу оконча, али чињеница је и да су овлашћење адвокату дала и лица која су себе означила као наследнике тужене, иако суд никада није утврдио ни њихова имена, а ни њихово својство законских наследника, на шта се у ревизији основано указује. С обзиром на изнето, као и чињеницу да је тужена преминула давне 2001. године, суд би требало да утврди ко су законски наследници тужене, те да парницу оконча са њеним правним следбеницима.

На основу одредбе чл.395. став 2. и чл.394. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа-судија

Снежана Андрејевић, с.р.

За тачност отправка

Управитељ писарнице

Оливера Стругаревић

вг